

מראי מקומות - ביצה

לה:

אתי לזלזולי בי'. ותי' דבשלמא באיסורא דהכא, דהוי טלטול שלא לצורך, יש לנו לאסור בשבת טפי מביו"ט, דטלטול שלא לצורך אסור משום הוצאה, והוצאה אסורה רק בשבת ולא ביו"ט. משא"כ הא מילתא דמפנין, דאי"ז איסור אטו הוצאה, אלא משום טירחא, בזה שפיר שייך לומר הך סברא דגזרי' דוקא ביו"ט משום זלזולי ולא בשבת. והרשב"א תי' "וני"ל דבעיקרי המלאכות טפי שרי ביו"ט מבשבת בעיקרן, דבשבת כל מלאכה אסורה, וביו"ט כל מלאכה אוכל נפש מותרת, אבל מה שהותר קצתו כאן וכאן, יותר יש להחמיר ביו"ט מבשבת, דלמא כיון דקיל אתי לאקולי בי' טפי", וצ"ע כוונתו בזה.

משילין

ה. ומכסים פירות בכלים
פרש"י, ולא אמרי' טורח שלא לצורך יו"ט הוא, דהא שרו לי' רבנן משום הפסד ממון. וכ' הרא"ש (סי' א') דמשמע מתוך דברי רש"י דהא דמכסין הפירות איירי דוקא ביו"ט, אבל בשבת אסור. אבל כ' הרא"ש דיותר נראין דברי ר"י, דבשבת קאי, דהא דקתני שבת בסיפא אתרי בבי קאי.

ו. א"נ לאידך גיסא, התם היינו טעמא דליכא הפסד ממון, אבל הכא, דאיכא הפסד ממון, אפי' טובא נמי תמה הרש"ש, מה שייך לומר דהפסד ממון יהי' עדיף מהכנסת אורחים וביטול ביהמ"ד. ותי' דאין כוונת הגמ' לומר דמשום הפסד ממון הוי סברא טפי להקל, אלא אדרבה, דבמתני' דלא התירו אלא משום ביטול ביהמ"ד והכנסת אורחים, ע"כ היינו משום דמחזי כעובדא דחול, וא"כ י"ל דלא התירו טובא. משא"כ בהא דאמרי' דהתירו משום הפסד ממון, י"ל דהיינו משום דאינו דומה כ"כ לעובדא דחול, ולכן התירו אף משום הפסד ממון, וא"כ י"ל דהתירו אף בטובא. וע"ע בשטמ"ק דמשום קו' זו כ' לגרוס אחרת בגמ', א"נ התם הוא משום דשבת חמירי, אבל יו"ט דקיל, אפי' טובא נמי. כלומה, שבת דחמירא, דלא שרי כלל משום פסידא, דין הוא דאפי' לדבר מצוה לא שרי אלא ד' וה' קופות, משא"כ יו"ט דקיל, דאפי' משום פסידא שרי, יש לומר דאפי' בטובא נמי שרי.

א. מקח כדתניא הלוקח תאנים וכו'

העיר ר' נחמן בן הרמב"ן, אמאי קאמר מקח כדתניא, והביא ברייתא דמקח יותר מכל השאר, דלא קאמר אלא לאפוקי מהא ומהא. ותי' דבשאר דוכתי לא הי' צריך להביא שום ראי', דהא בא לאפוקי דעת יחידאה וליזיל בתר רבים, אבל הכא לענין מקח, א"א לומר כן, דאם הי' אומר לאפוקי מהא דתנן המחליף פירות עם חברו, הי' ק', למה מוקי כר' יהודה ודלא כרבנן, ולכן אמרי' דמקח הוי כדתניא, דהי' דעתו לאשמעין כהך ברייתא לדניא.

ב. וש"מ רוב עמי הארץ מעשרין הן

פי' הרש"ש, דאם הי' אפי' מחצה על מחצה ע"ה מעשרין, א"כ יהי' צריך להחמיר, דסמכינן מיעוט דאין מעשרין קודם גמר מלאכה, עם החצי שאין מעשרין כלל, והו"ל רובן טבל, וא"כ ודאי יהי' צריך לעשה, אע"כ דרוב ע"ה מעשרין הן. אבל הק', כיון דאמרי' לעיל דאין תורמין קודם גמר מלאכה, א"כ איך יתכן דרוב או עכ"פ חצי עושין שלא כדין ותורמין קודם גמר מלאכה. וכ' דלכא"פ צריכין להוכיח דברייתא זו פליגא אהא דאמרי' לעיל דאין תורמין על דבר שלא נגמרה מלאכתו, ואולי משום זה לא הביאו הרמב"ם בחבורו. עוד כ' דאולי כיון דע"ה הן, א"כ אינם יודעים דין זה דאין תורמין אלא לאחר שנגמר מלאכתו.

ג. מפני האורחים ומפני בטול בהמ"ד

פי' השו"ע (או"ח של"ג, א'), דהיינו דצריך להיות לדבר מצוה. ולכן כ' הרמ"א דמה שהתירו לאורחים, היינו דוקא שנתארחו אצלו בביתו או אצל אחרים, אבל כשזימן חברו לסעוד אצלו, לא מקרי אורחים, ואינו סעודת מצוה. ומה שאסור לדבר הרשות, כ' המ"ב (שם, א') ב' טעמים, א', בשם הבית יוסף שהוא משום טירחא, ב', בשם הב"ח משום עובדא דחול.

ד. התם היינו טעמא דד' וה' קופות

שרי, משום שבת דחמירא, וכו'

העיר המהרש"א, לפי סברא זו, אמאי קתני במתני' ביו"ט אבל לא בשבת, אדרבה, בשבת הו"ל להתיר טפי מצד סברא זו דלא